

MTK-Pohjois-Karjala
Siltakatua 20 A
80100 Joensuu

LAUSUNTO

14.01.2022

1/3

LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

MTK-Pohjois-Karjalan lausunto luonnoksesta laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Yleistä

Kotieläintaloudella on Pohjois-Karjalan maataloudelle erittäin suuri merkitys. Maatalouden myyntituloista 74 % tulee nautakarjaloudesta ja 4 % siasta ja kananmunista. Eläinten hyvinvointi ja siihen liittyvä lainsäädäntö vaikuttaa siten Pohjois-Karjalan maatalouden tulevaisuuteen ja menestymiseen jatkossa.

Lainsäädäntö asettaa minimitason eläinten hyvinvoinnin vaatimuksille. Suomen kansallinen ja yritys kohtaiset eläinten hyvinvointiohjelmat ovat jo 20 vuoden ajan ylittäneet lainsäädännön tavoitteet eläinten tuotanto olosuhteissa. Tämän pitäisi olla kilpailutekijä suomalaiselle kotieläintuotannolle. Ongelma on kuitenkin se, että hyvä hyvinvoinnin taso ei ole siirtynyt tuottajille maksettaviin hintoihin.

Tiedämme, että merkittävä osa tuoduista kotieläintuotteista tuotetaan alemmilla eläintenhyvinvoinnin vaatimuksilla kuin kotimainen tuotanto. Eläintenhyvinvointilain uudistuksen yhteydessä tulee huolehtia siitä, että Suomessa myytäviltä kotieläintuotteilta edellytetään sama minimitaso, kuin mitä suomalaiselta tuotannolta vaaditaan. Tämä on myös yksi tärkeistä tavoitteista toivottavasti tulevalle ruokapaneelille, jonka tehtävänä tulee olla oikeudenmukaisen kilpailuympäristön aikaan saaminen suomalaiselle kotieläin tuotannolle.

Eläinten hyvinvointi riippuu suoraan niiden hoitajien hyvinvoinnista. Tuotantoeläinten kohdalla tuotannon taloudellinen kannattavuus heijastuu suoraan ihmisten ja eläinten hyvinvointiin. Tuotantokustannukset ja työpalkka mukaan lukien pitää pystyä maksamaan yrittäjälle, muutoin on mahdotonta lisätä uusia kustannuksia tiloille lainsäädännön kautta. Elintarvikkeiden halpuuttaminen ja polkumyynti ovat suurimpia syitä tilojen taloudellisiin ongelmiin. Talousahdinko taas johtaa jaksamisongelmiin, joka näkyy suoraan eläinten hoidossa ja hyvinvoinnissa. Parasta mitä eläinten hyvinvoinnille voitaisiin nyt tehdä olisi säätää laki, joka estää epäterveen kilpailun ja polkumyynnin ruokamarkkinoilla.

Kun maatalouden kannattavuus on heikolla tasolla, tarkoittavat lainsäädännön kautta asetettavat vaatimukset yleensä aina lisäkustannuksia ilman, että niille saadaan kompensatiota. Kun vapaaehtoisia toimenpiteitä siirretään lakisääteiksi, häviää tiloilta oikeus EHK korvaukseen, joka edelleen lisää taloudellista ahdinkoa.

Käytäntö on osoittanut, että maatalouden tuotteita ostava teollisuus tai muu taho ei pääsääntöisesti maksa parempaa tuottajahintaa, mikäli lainsäädännöllä edellytetään eläinten hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä, joista aiheutuu kustannuksia.

Vastaava tilanne on kaupan osalta, joka ei maksa teollisuudelle tai muulle tavarantoimittajalle parempaa hintaa niiden tuottamista tuotteista, vaikka niiden raaka-aineiden tuottamiselle on asetettu lainsäädännöllä tai

vapaaehtoisestikaan esimerkiksi tuontituotteita merkittävästi tiukempia vaatimuksia. Suomessa saa myydä kuluttajille tai tarjota julkisissa ruokapalveluissa elintarvikkeita, joiden raaka-aineiden tuotantomenetelmät ovat Suomessa kiellettyjä. Suomalaisten elintarvikkeiden korkeat vaatimukset menevät ns. kaupantekijäisinä kaupalle ja kuluttajille.

Edellisen perusteella Suomessa onkin viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin sekä myös lainsäädännöllisiin menettelyihin, joilla koko elintarvikeketju saadaan osallistumaan eläinten hyvinvoinnin edistämiseen niin, että siitä aiheutuvat kustannukset tulevat huomioituksi.

Viljelijän oikeusturva

Eläinten hyvinvointivaatimuksia ei voida irrottaa eläinten pitäjän oikeusturvasta. Tähän liittyy erityisesti kaksi asiaa: luvaton tunkeutuminen kotieläinrakennuksiin ja eläinten pidon lopettaminen.

Luvaton tunkeutuminen kotieläinrakennuksiin tulee tehdä lainsäädännössä rangaistavaksi. Kotieläintuotantoa valvotaan lainsäädännön perusteella viranomaisten toimesta. Mikäli jollain taholla on epäily, että eläimiä ei kohdella lainsäädännön edellyttämällä tavalla on tästä mahdollista tehdä ilmoitus viranomaiselle.

Eläinten pidon lopettamiseen tulee olla hallitun alasajon mahdollisuus. Nykyisen lainsäädännön puitteissa on nähty tapauksia, joissa viranomainen on suorittanut ns. navetan tyhjennyksen vedoten toistuviin eläinsuojeluvalvontoihin. Tällä tavoin mikä tahansa kotieläinrakennus voidaan tyhjentää viranomaisen toimesta hyvin nopeasti niin halutessa, jolloin eläinten pitäjän mahdollisuudet vaikuttaa ja reagoida asiaan jäävät hyvin pieniksi.

Tällaisissa tapauksissa eläimet yleensä teurastetaan nopealla aikataululla eikä esimerkiksi lypsylehmien myyntiin jää mahdollisuutta. Viranomaisten toimesta eläinten pitäjälle aiheutuu kohtuuttomia taloudellisia menetyksiä esim. tukisanktioiden kautta (moninkertainen taloudellinen rangaistus), kun eläinten pitoa ei voida lopettaa hallitusti.

Eläinten pidon lopettamistilanteisiin tulee tilallisen saada asiantuntija-apua siten, että lopettamiseen johtavia päätöksiä ja toimenpiteitä ei tehdä heikoilla kokonaistiedoilla ja puutteellisella kuulemisella viranomaisten toimesta, vaan toimenpiteet pitää suunnitella tiimityönä, jossa viranomaisten lisäksi olisi edustettuna tilan kotieläintuotantoa tuntevat asiantuntijat. Toimintamallista on saatu hyviä kokemuksia Välitä Viljelijästä -verkoston kautta.

Viranomaisilla on oikeus ja velvollisuus puuttua eläinten huonoon kohteluun, mutta tavan, jolla se tehdään, tulee olla myös eläinten pitäjän aseman huomioiva. Siitä ei saa muodostua elinkautista taloudellista rangaistusta yrittäjälle, jolta viedään elinkeino alta pois!

Kytkeytyä pidettävien lypsylehmien ja hiehojen jaloitteluvollisuus

Lakiluonnoksessa ehdotetaan kytkettyä pidettävien lypsylehmien ja hiehojen jaloitteluvollisuuden pidentämistä 60 päivästä 90 päivään. Kuten viime vuosina on nähty, ovat vuotuiset vaihtelut säässä ja erityisesti sademäärissä olleet suuria. Laissa on syytä ottaa huomioon poikkeukselliset olosuhteet runsassateisina vuosina, jolloin jaloitteluvollisuuden täyttäminen voi osoittautua mahdottomaksi.

Jatkuva veden saanti pysyvissä pitopaikoissa

Vesi on keskeinen eläinten hyvinvoinnin ylläpitäjä. Lakiluonnoksessa on perustellusti esitetty, että jatkuva vedensaanti ei ole vaatimuksena yksilökarsinoissa oleville ns. igluvasikoille. Tässä kohtaa on tarve tarkentaa, koskeeko tämä myös ryhmägluja. Vasikoille on erityisen tärkeää, ettei juomavesi ole kylmää tai edes osittain jäistä. Mikäli joidenkin tahojen esittämä jatkuva vedensaannin vaatimus koskisi myös igluvasikoita, ei veden laatua pystytä varmistamaan ja riski vasikoiden terveyden suhteen kasvaisi. Vasikoiden osalta tärkeintä on turvata riittävä vedensaanti ja veden laadun varmistaminen.

Kirurginen kastraatio

Kirurginen kastratiosta luopuminen on yksi esimerkki vapaaehtoisen toimenpiteen siirtämisestä lain velvoitteisiin, jolla tilojen taloutta kiristetään. Teurastamot vaativat kivunlievitystä jo tällä hetkellä sopimustuottajiltaan, joka huomioidaan tuottajahinnassa. Sama koskee vasikoiden nupoutusta maitotiloilla. Jos nämä asiat kirjataan lakiin, lisähinta tulee häviämään ja EHK toimenpiteet saman tien. Jäljelle jäävät vain kustannukset ja paha mieli.

Vapaaehtoiset toimenpiteet ovat aina parempi vaihtoehto kuin normiohjaus. Erityisesti tilanne on tämä silloin, kun lailla heikennetään maatalouden kannattavuutta, mistä seuraa kasvava riski yrittäjien hyvinvoinnin ja sen myötä eläinten hyvinvoinnin heikkenemiseen.

Vesipuhvelit

Lakiluonnoksessa esitetään, että vesipuhveli lisätään tuotantoeläinten positiivilistalle, mutta vain lihantuotantoon. Maidontuotannon osalta positiivilistalta pois jättämiseksi vedotaan siihen, että siihen liittyy suurempia riskejä eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Vesipuhveli on hyvin marginaalinen laji Suomessa ja suomalaisessa maataloudessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lainsäädännöllä ei olisi merkittäviä vaikutuksia sen osalta. Suomalainen maatalous ja maaseutu tarvitsevat uusia innovaatioita ja uusia toimeentulomahdollisuuksia. Tällöin uusien Suomeen soveltuvien tuotantosuuntien kehittymiselle ei tule lainsäätäjän puolelta asettaa rajoitteita.

Maailmalla vesipuhveli on erittäin vanha ja merkittävässä roolissa oleva maidontuotantoeläin. Arvioiden mukaan noin 10 % maailman tuotantoeläinten maidosta on vesipuhvelinmaitoa. Rotu sopii Suomen luontoon ja sen ominaisuudet ovat erityisen hyvin soveltuvia Järvi-Suomeen, jossa on runsaasti laiduntamiseen soveltuvia ranta-alueita.

Kun nautojen määrä on tuotannon siirtyessä enenevässä määrin länteen ja lounaaseen Itä-Suomessa aleneva, tarkoittaa se samalla laiduntavien eläinten määrän vähenemistä. Tästä seuraa se, että monet laiduntamisesta hyötyvät kasvit ja eläimet vähenevät eli monimuotoisuus heikkenee. Vesipuhveli voi, vaikkakin aluksi pienessä määrin, mutta kuitenkin hidastaa tätä ei-toivottua kehitystä.

Vesipuhveli tulee lisätä tuotantoeläinten positiivilistalle myös maidontuotannon osalta. Perusteluna tähän on se, että vesipuhveli on hyväksytty kaikissa muissa EU-maissa maidontuotantoon ja, että oikein hoidettuna vesipuhvelin lypsäminen ei ole eläinsuojelullisesti ongelma eikä eläimen hyvinvointia heikentävä toimenpide. Olisi erikoista, mikäli muista EU-maista saa tuoda vesipuhvelin maitoa Suomeen, mutta Suomessa sen tuottamista ei sallittaisi. Huomioiden lisäksi sen, että Suomessa lypsettävien vesipuhvelien hyvinvointi on helposti valvottavissa.

Valvonta

Lainsäädäntöön liittyy aina sen valvonta, jonka tulee kuulua vain ja ainoastaan siihen oikeutetuille viranomaisille maatalouden osalta. Valvontaa ei tule missään olosuhteissa laajentaa muiden toimijoiden piiriin tuotantoeläinten kyseessä ollessa. Tämä on ainoa varma keino varmistaa viljelijöiden oikeusturva sekä myös valvonnan yhtenäisyys koko maassa.

Myös viranomaisten tekemässä valvonnassa on äärimmäisen tärkeää, että kaikilla on samat tulkinnat laista. Valvontaa tekevien henkilöiden ammattitaitoon ja työkokemukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Valvonnan tulee olla myös aina riippumaton ideologisista ja poliittisista suuntauksista. Eläinten pitäjän täytyy pystyä luottamaan, että valvova viranomainen toimii aina ja kaikissa tilanteissa lakien ja asetusten puitteissa ja, että eläinten pitäjällä on aina mahdollisuus ja riittävä aika korjata mahdollisesti havaittuja puutteita. Näin luottamus niin lainsäädäntöön kuin sitä valvovaan viranomaiseen säilyy.

MTK-Pohjois-Karjala

Jari Rouvinen
toiminnanjohtaja